

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทุกคนรวมทั้งสิ้น 66 คน ประกอบด้วย พนักงานสินเชื่อ และพนักงานที่มีตำแหน่งต่ำกว่าผู้ช่วยผู้จัดการสาขาหรือเทียบเท่า จำนวน 15 คน หรือร้อยละ 22.73 และเป็นผู้บริหารในตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการสาขาหรือเทียบเท่า ผู้จัดการสาขา ผู้จัดการเขต ผู้จัดการสำนักงานธุรกิจ ผู้จัดการจังหวัด และผู้อำนวยการฝ่าย จำนวน 51 คน หรือร้อยละ 72.27 ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีรายละเอียดข้อมูลส่วนตัว ดังนี้

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากหรือร้อยละ 75.76 เป็นเพศชาย ร้อยละ 69.70 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 84.84 ทำงานในธนาคารมากกว่า 10 ปี และร้อยละ 42.43 มีอายุงานด้านการแก้ไขหนี้/เร่งรัดหนี้/ปรับปรุงโครงสร้างหนี้มานานมากกว่า 9 ปี สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ธนาคารพาณิชย์ของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ทุกธนาคารให้หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะธนาคารดังกล่าวประสงค์ที่จะได้รับสิทธิประโยชน์จากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมสรรพากร และกรมที่ดินได้กำหนดขึ้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการเจรจาดอกกับลูกหนี้เพื่อหาข้อยุติในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และได้รับสิทธิประโยชน์ด้วย

วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ การใช้วิธีลดอัตราดอกเบี้ย รองลงมาคือ การขยายเวลาการชำระหนี้ออกไปทำให้เงินผ่อนชำระหนี้ค่อยลงและการปรับหนี้ระยะสั้นเป็นหนี้ระยะยาว ตามลำดับ ส่วนการแปลงหนี้เป็นทุนเป็นวิธีที่ใช้น้อยที่สุด สำหรับวิธีการคัดเลือกลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ได้แก่ ความสามารถในการชำระหนี้ต่อภาระหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้ ความร่วมมือของลูกหนี้ นโยบายและผลประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์ ตามลำดับ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ดี ลูกหนี้ให้ความร่วมมือดี และนโยบายผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ของธนาคาร ตามลำดับ สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ว่ารายใหญ่ หรือรายย่อยใช้เวลาไม่เกิน 3 เดือน

ผลการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในสิ้นปี 2542 NPLs สูงสุดจำนวน 14,540.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 67.79 ของเงินให้สินเชื่อทั้งสิ้น นับว่าอยู่ในเกณฑ์สูง ต่อมา หลังจากมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คัดหนี้ สูญรายที่กันสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญครบถ้วน โอนหนี้ไปบริษัทบริหารสินทรัพย์ และบริษัท บริหารสินทรัพย์ไทยแล้วทำให้ NPLs ลดลง แต่ปรากฏว่า ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2544 NPLs มี จำนวน 3,897.7 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.33 ของเงินให้สินเชื่อ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของธนาคาร พาณิชย์ของรัฐ และของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบในอัตราที่สูง ซึ่งธนาคารดังกล่าวมี NPLs เท่ากับ ร้อยละ 5.59 และร้อยละ 11.49 ของเงินให้สินเชื่อทั้งสิ้น ตามลำดับ

นอกจากนี้ พบว่า ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2544 มีลูกหนี้ของธนาคารพาณิชย์ของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่อยู่ระหว่างการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพียง 1,052 ราย ภาระหนี้ รวม 614.8 ล้านบาท เมื่อเทียบกับ NPLs ที่มีจำนวน 3,897.7 ล้านบาท แสดงว่า มี NPLs ที่ไม่อยู่ใน กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จำนวนสูงถึง 3,282.9 ล้านบาท ลูกหนี้ดังกล่าวเป็น ลูกหนี้รายย่อยไม่เข้าข่ายที่จะโอนไปบริษัทบริหารสินทรัพย์ และบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ทั้งนี้ มีลูกหนี้หลายรายที่ธนาคารดำเนินคดี และ/หรือบังคับคดีแล้ว ทำให้ลูกหนี้ดังกล่าวไม่อยู่ใน กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปี 2544 มีลูกหนี้ที่เข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สูงสุดร้อยละ 20 ของ NPLs ส่วนลูกหนี้ที่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ได้มากที่สุดคือ น้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 20 ของหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว รองลงมาคือ ร้อยละ 41-60 และร้อยละ 81 ขึ้นไปของหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว ตามลำดับ ทั้งนี้ ลูกหนี้ที่ ขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ ส่วนใหญ่มีจำนวนต่ำกว่าร้อยละ 5 ของ หนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว

ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คือ ลูกหนี้เลิกกิจการ เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ นอกจากนี้ ปัญหาลูกหนี้ไม่ให้ความ ร่วมมือ และธุรกิจของลูกหนี้ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจเป็นปัญหารองลงมา ส่วนระเบียบและ หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย กรมที่ดิน และกรมสรรพากรถือได้ว่าเป็นอุปสรรคต่อ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ส่วนสาเหตุที่ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ของธนาคารพาณิชย์ของรัฐ คือ ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือ ลูกหนี้หลบหนี และโครงสร้างกิจการของ ลูกหนี้ไม่ดี สำหรับแนวทางของธนาคารในการดำเนินการกับลูกหนี้ที่ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการ ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แนวทางหลัก คือ โอนหนี้ดังกล่าวไปบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย และ/

หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ ส่วนการดำเนินคดีเป็นขั้นตอนสุดท้าย สำหรับสาเหตุที่ลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ สาเหตุหลักเกิดจาก ภาวะธุรกิจของลูกหนี้แย่ลง ลูกหนี้เลิกกิจการ และข้อมูลลูกหนี้เป็นเท็จ

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ฝ่ายราชการ ฝ่ายเจ้าหน้าที่ และฝ่ายลูกหนี้ สรุปได้ดังนี้

ฝ่ายราชการ

1. การกำหนดนโยบายและสิทธิประโยชน์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ควรมีความยืดหยุ่น และมีเงื่อนไขพิเศษมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เช่น เพิ่มค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับดอกเบี้ยจ่ายของผู้ซื้อทรัพย์สินจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เป็นต้น

2. ควรขยายระยะเวลาให้สิทธิประโยชน์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่จะครบกำหนดในวันที่ 31 ธันวาคม 2545 ออกไปอีก 1 ปีเช่นที่เคยปฏิบัติมา เพราะยังมีลูกหนี้ NPLs อีกจำนวนมากที่ต้องปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นอกจากนี้ ควรประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อมวลชน ให้ลูกหนี้ทราบข้อดีข้อเสียในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ทำให้ลูกหนี้ให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่สถาบันการเงินมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. การกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ควรแยกพิจารณาเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสินเชื่อธุรกิจ และกลุ่มสินเชื่อบุคคล เพราะกลุ่มสินเชื่อบุคคลไม่สามารถประมาณการรายได้ที่แท้จริงและชัดเจน ต่างจากกลุ่มสินเชื่อธุรกิจที่มีเอกสารให้พิจารณาได้ เช่น งบการเงิน ทำให้นำตัวเลขที่เกี่ยวข้องมาคำนวณหาความสามารถในการหารายได้ที่ชัดเจนกว่ากลุ่มสินเชื่อบุคคล นอกจากนี้ การออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยควรแยกพิจารณาเอกสารที่ใช้ประกอบการพิจารณาของธนาคารระหว่างกลุ่มสินเชื่อธุรกิจ และกลุ่มสินเชื่อบุคคล

4. ควรขยายระยะเวลาหนี้จัดชั้น และหนี้ NPLs จากผิคนัดชำระหนี้ 3 เดือนเป็น 6 เดือน ทั้งนี้ เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยและระบบเศรษฐกิจไทย เพื่อลด NPLs เพิ่มรายได้ให้กับธนาคารและลดภาระการกันเงินสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ ทำให้ธนาคารมีรายได้เพิ่มขึ้น และเพิ่มเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์

5. ควรมีนโยบายที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างลูกหนี้ดี และลูกหนี้ NPLs เช่น ความเป็นธรรมในการคิดดอกเบี้ยของลูกหนี้ดี เป็นต้น

ฝ่ายธนาคาร

1. ธนาคารควรปรับแนวนโยบายในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้ที่มีภาระหนี้สูง แต่ความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ เนื่องจากความสามารถในการหารายได้ในปัจจุบันไม่เพียงพอซึ่งลูกหนี้ประเภทนี้มีจำนวนมาก การดำเนินคดีไม่ใช่ข้อสรุปของการที่ธนาคารจะได้รับชำระหนี้ ธนาคารควรขอรับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยวิธีผ่อนชำระระยะยาวตามรายได้ในขณะหนึ่ง เพื่อชำระหนี้บางส่วนเช่น ชำระเฉพาะเงินต้น ส่วนดอกเบี้ยพักไว้ก่อน หรือเฉพาะดอกเบี้ย และต่อมากำหนดหลักเกณฑ์ผ่อนชำระเพิ่มขึ้นในระยะต่อไป เพื่อให้ได้ประโยชน์ทั้งฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้

2. ระเบียบการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของแต่ละธนาคารควรมีความชัดเจน โดยธนาคารต้องยอมรับส่วนสูญเสียบ้าง และควรเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกธนาคาร เพื่อให้ลูกหนี้ที่มีภาระหนี้กับธนาคารหลายธนาคารมีความเข้าใจในการต่อรองกับธนาคารได้

3. ธนาคารควรพิจารณาความเป็นไปได้ของลูกหนี้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มากกว่าการมองผลสำเร็จในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นสำคัญ เพื่อป้องกันการทำให้ NPLs ย้อนกลับ (Re-entry)

4. ธนาคารควรลดกฎเกณฑ์ และวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เช่น ขั้นตอน และเอกสารบางอย่าง เป็นต้น เพราะข้อมูลบางอย่างลูกหนี้ไม่สามารถหาให้ได้ นอกจากนี้ ควรเพิ่มอำนาจให้สาขา/เขต/ภาคของธนาคารมีอำนาจอนุมัติการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ทั้งนี้ เพื่อความรวดเร็วในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

5. ควรเพิ่มอัตราค่าล้างค่านปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้มากกว่าเดิม และจัดตั้งทีมงานเข้าดูแลหนี้ NPLs ในระยะยาว โดยเริ่มตั้งแต่การเจรจากับลูกหนี้ จนถึงการติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ฝ่ายลูกหนี้

1. ควรให้ความร่วมมือกับธนาคาร และไม่ปกปิดข้อมูล เพื่อแสดงความจริงใจที่จะชำระหนี้ เมื่อลูกหนี้มีปัญหาในการผ่อนชำระควรติดต่อธนาคารเพื่อขอผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้ อย่าปล่อยให้ผิดนัดจนเป็นหนี้ NPLs หรือย้อนกลับเป็น NPLs ใหม่ ดังนั้น เมื่อลูกหนี้ปรับปรุง

โครงสร้างหนี้แล้ว ควรปฏิบัติตามเงื่อนไขและมีวินัยในการชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นตามที่ตกลงกับธนาคารไว้

2. เพื่อให้การวิเคราะห์ในการกำหนดเงื่อนไขในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ถูกต้องและเหมาะสม ลูกหนี้ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาระหนี้ทั้งหมด รายได้ รายจ่ายและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจที่เป็นจริงกับธนาคาร เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไขได้จริง ช่วยลดการย้อนกลับเป็น NPLs

3. ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้ลูกหนี้มีความตั้งใจจริงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ละทิ้งความคิดที่จะตัดภาระหนี้ให้ชำระหนี้้น้อยที่สุด ทั้งที่มีความสามารถชำระหนี้ได้ ทำให้ไม่สามารถหาข้อยุติในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับธนาคารได้

5.3 ความคิดเห็นของผู้วิจัย

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต เป็นเรื่องสำคัญที่ภาคธุรกิจไทยจะต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในขณะที่เศรษฐกิจที่ซบเซาแต่ธุรกิจมีสัดส่วนหนี้สินต่อทุนที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากการขยายธุรกิจในอดีตที่เกิดจากการกู้ยืมจำนวนมากจากต่างประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าในประเทศ จึงมีความจำเป็นมากที่ภาคธุรกิจต้องปรับ โครงสร้างทางธุรกิจ และต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในประเด็น ต่อไปนี้

1. สนับสนุนและเร่งรัดการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ให้มีประสิทธิภาพและเน้นเรื่องของคุณภาพของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ควบคู่กับปริมาณของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อให้ธุรกิจที่ยังมีศักยภาพสามารถดำเนินธุรกิจ ได้เป็นปกติ รวมทั้งจะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสถาบันการเงินในอันที่จะพิจารณาปล่อยสินเชื่อให้แก่ธุรกิจเหล่านี้ โดยควรมีการเร่งปรับปรุงกฎหมายและข้อจำกัดต่างๆ เพื่อให้มีการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ในส่วนขอสินเชื่อด้วยคุณภาพจัดชั้นได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมแก่ภาคธุรกิจ รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลและวิธีการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ เพื่อความ โปร่งใสและตรวจสอบได้

2. ส่งเสริมบรรยากาศในภาคธุรกิจอย่างจริงจัง โดยยึดหลักการทำงานที่โปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานสากล มีการปกป้องสิทธิของผู้ถือหุ้นรายย่อย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นช่องทางที่ภาคธุรกิจไทยจะเพิ่มทุนและลดสัดส่วนหนี้สินต่อทุนลงได้

3. สนับสนุนการพัฒนาตลาดทุนทั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดรูปแบบอื่นๆ เช่น Venture Capital Fund เพื่อเป็นทางเลือกที่แท้จริงของภาคธุรกิจในการระดมทุนเพื่อลดการก่อหนี้

4. สนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างกิจการในรูปของการควบรวมกิจการในธุรกิจที่มีความเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการประกอบการของภาคธุรกิจไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University